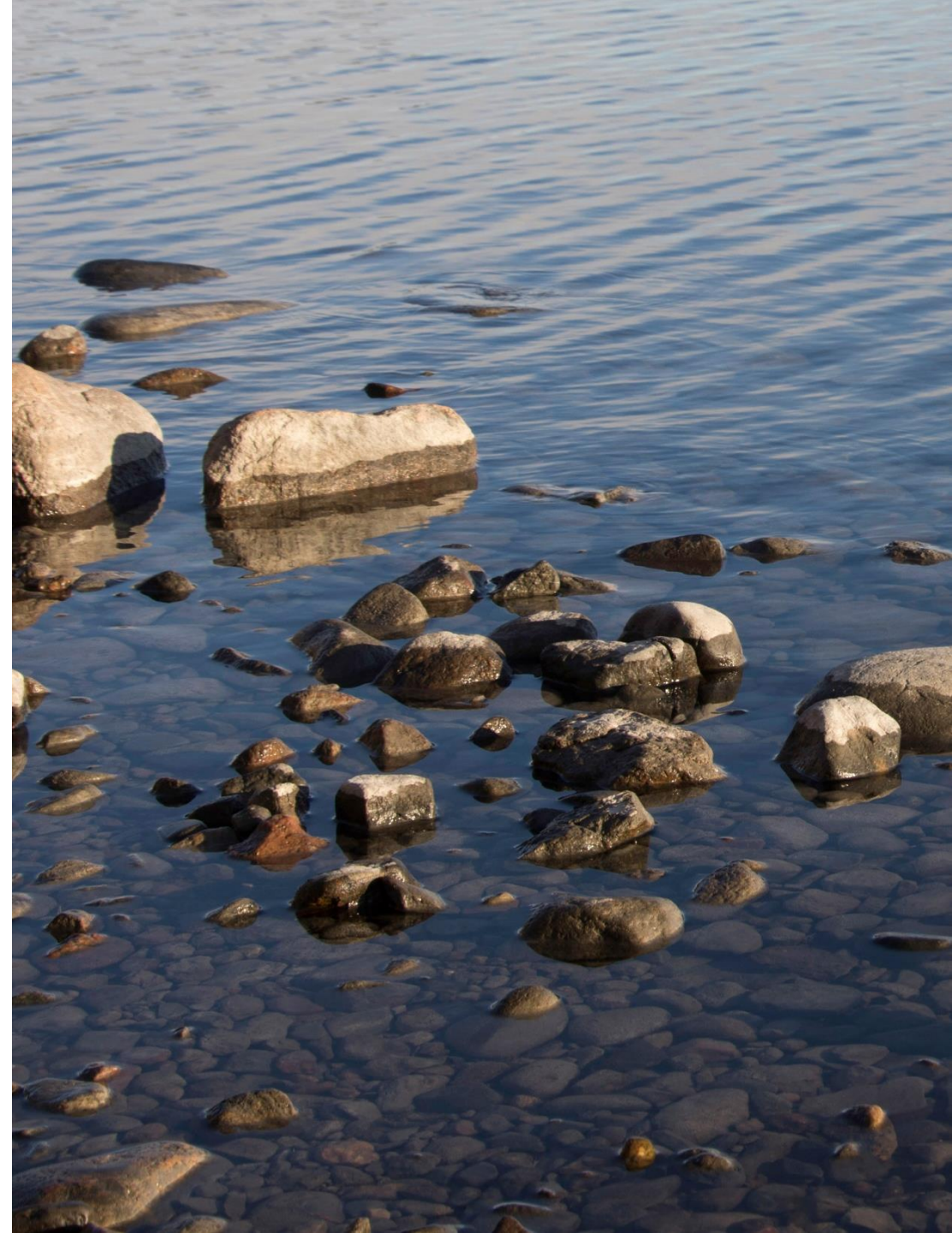

Suomen Vakuutusyhdistys Försäkringsföreningen i Finland

- Suomen Vakuutusyhdistyksen jäsentilaisuus keskiviikkona 19.10.2022 klo 16.30–17.30.
- ”Johda riskejä” – Kokonaisvaltainen riskienhallinta käytännössä - esitelmän pitää Allianz-vakuutusyhtiön vahinkovakuutustoiminnoista vastaava Ilkka Ilmonen.
- Tilaisuuden juontaa yhdistyksen hallituksen jäsen, Varman johtaja Pasi Mustonen.
- Tilaisuutta voi seurata paikan päällä, Itämerenkatu 11-13 Meri-kokoustila, tai live-striiminä.
- Tervetuloa kuulolle ja keskustelemaan!

- Kysymyksiä ja kommentteja voi lähettää live-striimin kautta koko tapahtuman ajan. Tilaisuudessa läsnäolijoita pyydetään esittämään kysymykset ja kommentit esitelmän jälkeen, jolloin on varattu aikaa keskusteluun.
- Lähetys tallennetaan ja tallenne on myöhemmin katsottavissa.
- Striimialustalle upotettu YouTuben kautta striimattu videostriimi saattaa olla joissain organisaatioissa ”kiellettyjen listalla”. Ongelmaan voi auttaa se, että vaihtaa katseluun käytettävää laitetta (laptop, tabletti, älypuhelin) tai vaihtaa käytössä olevaa verkkoyhteyttä. Organisaation IT-osaston kautta saattaa myös saada apua ongelmaan.

Suomen Vakuutusyhdistys ry

Johda riskejä
Ilkka Ilmonen
19.10.2022

Johda riskejä

Käytännön opas yrityksen riskienhallintaan

Ilkka Ilmonen

Jani Kallio

Jani Koskinen

Markku Rajamäki

FINVA
Finland's Federation of Business

Sisällys

Alkusanat uuteen painokseen .....
Kirjoittajat .....

1 MYÖ RISKIENHALLINTATOIMINNAN IDEA .....

- 1.1 Haasta johto tiedostamaan riskinottoensa .....
- 1.2 Tuo esiin riskienhallinnan positiivinen puoli .....
- 1.3 Tunnista vaatimukset .....
- 1.4 Riskienhallinnan standardit .....
- 1.5 Yhteenveto .....

2 MÄÄRITÄ RISKIENHALLINNAN ASEMA JA TEHTÄVÄT .....

- 2.1 Aseta riskienhallinnan tavoitteet .....
- 2.2 Riskienhallinnan kokonaisvaltaisuus .....
- 2.3 Riskienhallinnan hyvä hallintotapa yrityksessä .....
- 2.4 Riskienhallinnan vastualueet .....
- 2.5 Yrityksen tukitoimintojen rooli .....
- 2.6 Riskienhallinnan kypsyyden rooli yrityksessä .....
- 2.7 Tunne ansaintalogiikka .....
- 2.8 Riskienhallinnan ohjeistaminen .....
- 2.9 Yhteenveto .....

3 TUNNISTA JA ARVIOI RISKIT .....

- 3.1 Määrittele riskilajit ja muut luokittelukriteerit .....
- 3.2 Organisoivat riskienhallinnan työskentely .....
- 3.3 Huomioi riskienhallinnan inhimilliset tekijät .....
- 3.4 Suunnittele ja toteuta kokonaisvaltainen riskienhallintaprosessi .....
- 3.5 Yksittäisen riskiarvion laatiminen .....
- 3.6 Kehittyneempiä riskien arviointimenetelmiä .....
- 3.7 Täydennä riskiarvioita keräämällä hiljaiset signaalit .....
- 3.8 Riskienhallinta ja kontrollit prosessityössä .....
- 3.9 Yhteenveto .....

4 TOTEUTA RISKIENHALLINTAKEINOT .....

- 4.1 Hallitse yrityksen vastuulle otettavia riskejä .....
- 4.2 Siirrä riskejä sopimuksilla .....
- 4.3 Siirrä riskejä vakuuttamalla .....
- 4.4 Varmista toiminnan jatkuvuus .....
- 4.5 Hallitse it-riskit .....
- 6 Hallitse tietoturva- ja kyberriskit .....
- 4.7 Hallitse digitaalisaation riskit .....
- 4.8 Hallitse tietosuojariskit .....
- 4.9 Hallitse taloudelliset riskit .....
- 10 Hallitse kansainvälisen ympäristön riskit .....
- 4.11 Yhteenveto .....

5 RAPORTOI, SEURAA JA KEHITÄ .....

- 5.1 Vahingoista ja poikkeamista oppiminen .....
- 5.2 Riskisalkku, skenaariotyöskentely ja riskinkantokykyyn vertaaminen .....
- 5.3 Raportoi päätöksentekijöille .....
- 5.4 Johda strategisia tavoitteitasi kytkemällä riskit niihin .....
- 5.5 Benchmarkkaa riskienhallinta .....
- 5.6 Yhteenveto .....
- Sanasto .....
- Lähteet ja lisälukemista .....

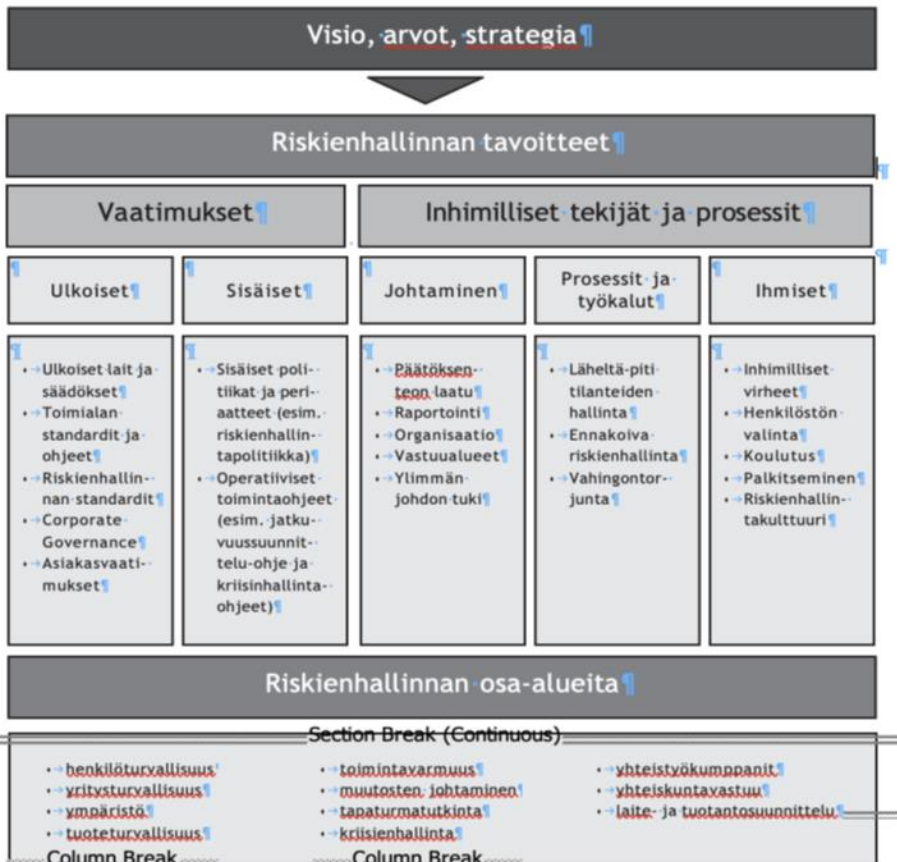
Riskienhallinnan kehityssuuntia

1974	1987	1999	2001-02	2004	2009	2022
riskienhallinta (Talous ja vakuutus)			sisäinen valvonta	kokonaisvaltainen riskienhallinta		jatkuvuus suunnittelu
- Ferma	- SRHY	- AS/NZS standardi	- Enron ja Worldcom konkurssit - Sarbanes-Oxley (SOX)	- Coso-ERM - Corporate Gov.	- ISO 31000	- BCM 22301

- Riskiraportteja ja ennusteita – taaksepäin katsovaa
- Taloudelliset ja vakuutettavat riskit
- * ennakoivaa & tavoitteiden näkökulmasta
- * osaksi johtamisjärjestelmää
- * kulttuuri – osa org. kaikkea toimintaa

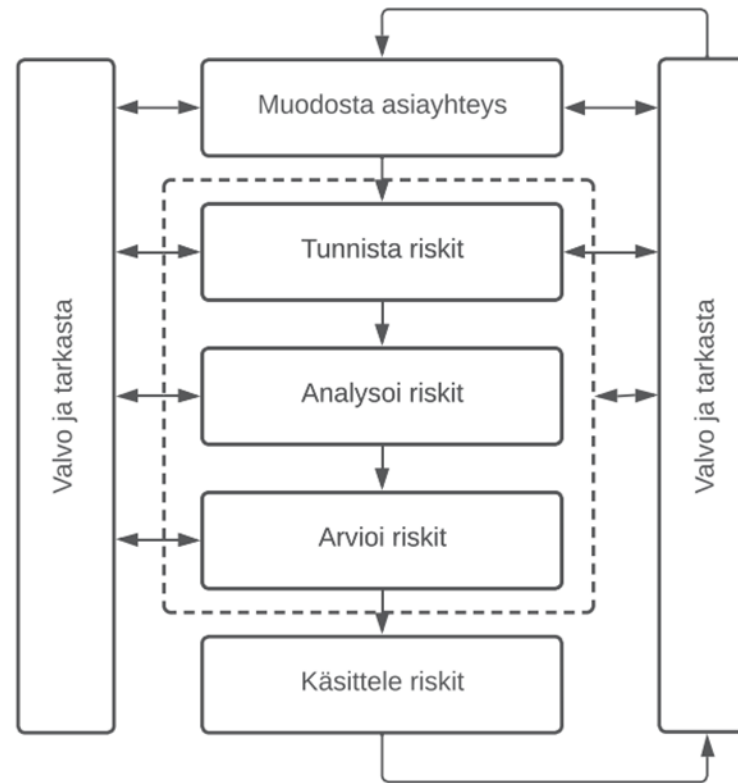
1 MYY RISKIENHALLINTATOIMINNAN IDEA

- 1.1 Haasta johto tiedostamaan riskinottonsa
- 1.2 Tuo esiin riskienhallinnan positiivinen puoli
- 1.3 Tunnista vaatimukset
- 1.4 Riskienhallinnan standardit
- 1.5 Yhteenveto

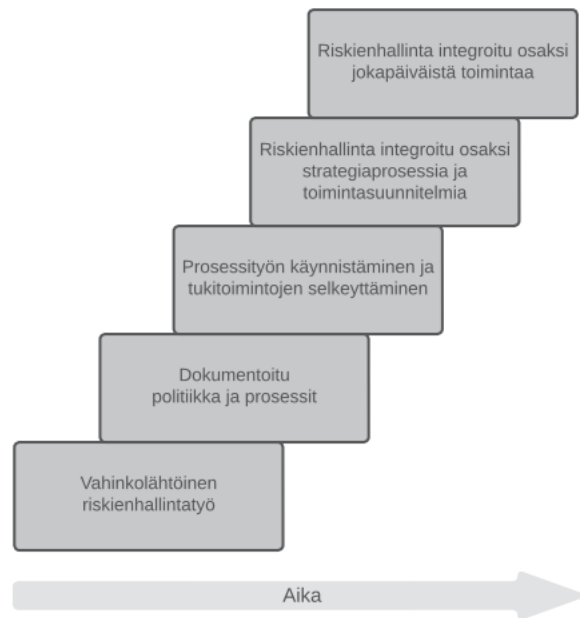
Huomioita

- Riskienhallinnan keskeiset käsitteet (mm riskisalkku, riskinkantokyky ja riskinottohalu) / esim Vahti-riskienhallintasanasto
- Mitkä vaatimukset rajaavat ja määrittävät riskienhallintaa (myös Corporate governance ja ESG)
- ISO 31000-2018, ISO 22301-2019 ja COSO ERM = apuvälineitä ja hyödyksi soveltuvin osin vastaamaan yrityksen kypsyytensä

2 MÄÄRITÄ RISKIENHALLINNAN ASEMA JA TEHTÄVÄT

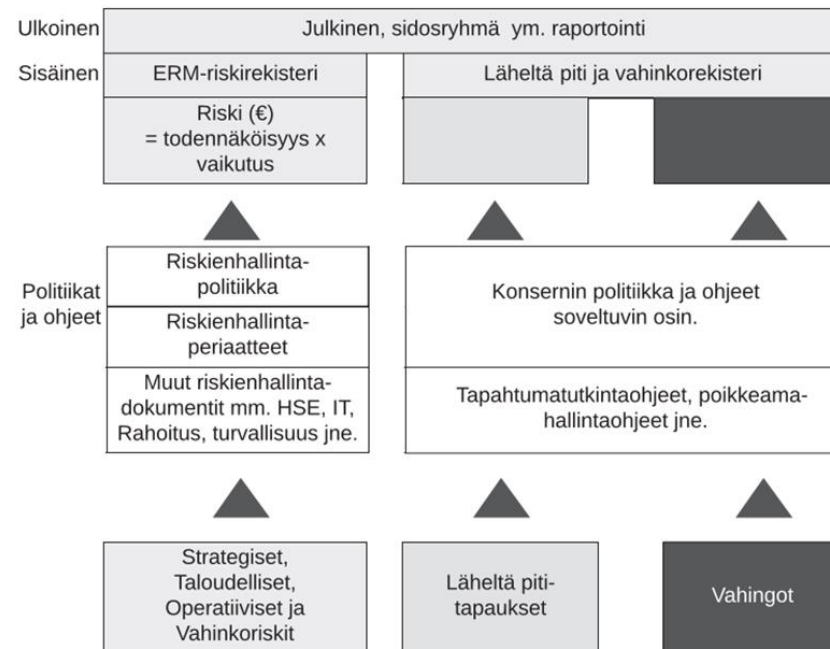
- 2.1 Aseta riskienhallinnan tavoitteet
- 2.2 Riskienhallinnan kokonaisvaltaisuus
- 2.3 Riskienhallinnan hyvä hallintotapa yrityksessä
- 2.4 Riskienhallinnan vastualueet
- 2.5 Yrityksen tukitoimintojen rooli
- 2.6 Riskienhallinnan kypsyys yrityksessä
- 2.7 Tunne ansaintalogiikka
- 2.8 Riskienhallinnan ohjeistaminen

- 2.9 Yhteenveto

Internal

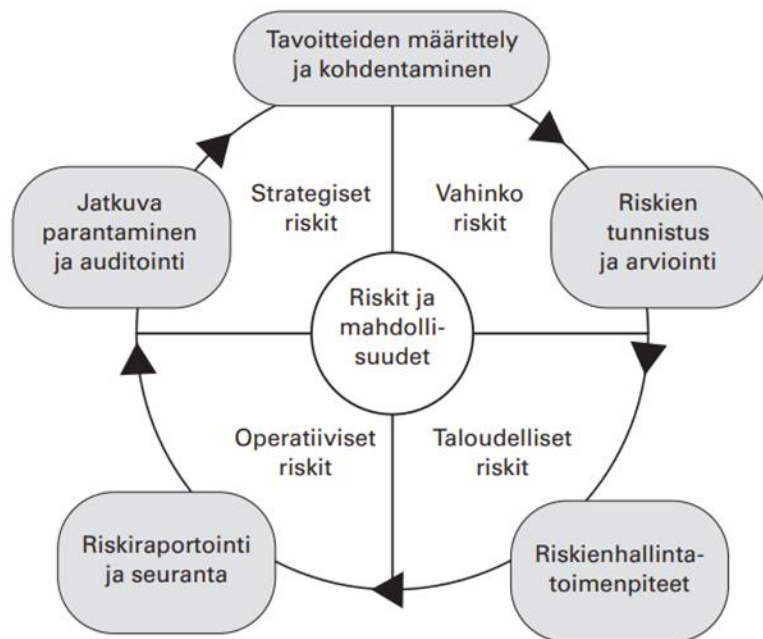
Huomioita

- Kontrolli vs laadullinen näkökulma – osakasi yrityksen normaalia toimintaa / tavoitteiden muutos ajassa
- hallita epävarmuuksia – viedä prosesseihin –ei monimutkaista teoriaa - tarkoitus tukea päätöksentekoa ja johtamista
- vastuut ja roolit selkeinä –älä etsi syyllisiä – ole kärsivällinen
- riskit suhteessa läheltä piti tilanteisiin, poikkeamiin tai vahinkoihin lessons learned
- Kuka omistaa – kuka määrittelee prosessin –kuka arvioi prosessin hallintotapa (kolmen puolustuslinjan malli)
- Vastualueet (ja resurssit) Hallitus –riskinottohalu ja varmistus – toimiva johto – rh ohjausryhmä – sis tarkastus /

3 TUNNISTA JA ARVIOI RISKIT

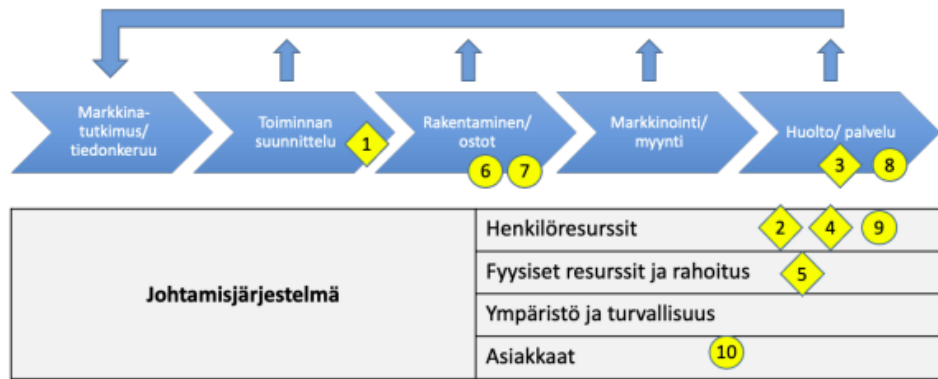
- 3.1 Määrittele riskilajit ja muut luokittelukriteerit
- 3.2 Organisoï riskienhallinnan työskentely
- 3.3 Huomioi riskienhallinnan inhimilliset tekijät
- 3.4 Suunnittele ja toteuta kokonaisvaltainen riskienhallintaprosessi
- 3.5 Yksittäisen riskiarvion laatiminen
- 3.6 Kehittyneempiä riskien arviointimenetelmiä
- 3.7 Täydennä riskiarvioita keräämällä hiljaiset signaalit
- 3.8 Riskienhallinta ja kontrollit prosessityössä
- 3.9 Yhteenvedo

Huomioita

- Luokittelu auttaa tunnistamaan riskejä + keskinäisiä suhteita
- Toimialakohtaisia painotuksia (esim finanssi sektorilla)
- RH-prosessin kokonaisvaltainen suunnittelu ja kuvaus
- Johdon aktiivinen ja näkyvä sitoutuminen ehdoton edellytys
- Riskienarviointi menetelmiä paljon – älä hienostelee – riskienhallinnan täytyy selkeästi tuottaa lisäarvoa myös vaikeina aikoina
- Megatrendien vaikutusten ja odottamattomien tapahtumien ennakoinnin lisäksi –hiljaiset signaalit eri tahoilta (henkilökunta, asiakkaat, kumppanit ym) ennakkovaroitus – yhteiselle alustalle

STRATEGISET RISKIT	TALOUDELLISET RISKIT	OPERATIIVISET RISKIT	VAHINKORISKIT
• Liiketoiminnan kehittymiseen liittyvät riskit • Liiketoimintaympäristöön liittyvät riskit • Markkinariskit • Poliittisen tai kulttuurisen kehityksen riskit • Regulaatoriset riskit • Globaaleista ilmiöistä johtuvat riskit • Maineriskit • M&A-riskit • Maariskit • Teknologiariskit	• Likviditeettiriskit • Korkoriskit • Valuuttariskit • Vastapuoliriskit • Sopimusriskit • Veroriskit • Kirjanpidon ja talousraportoinnin riskit • Pääomarakenteen riskit	• Johtamiseen liittyvät riskit • IT-riskit • Tietoturvallisuusriskit • Tuotannolliset riskit • Keskeytysriskit • Tuottavuusriskit • Projektiriskit • Sopimus- ja vastuusriskit • Rikos ja väärinkäytösriskit	Henkilö-, esine- ja toiminnan riskejä esim.: • Työterveys- ja työturvallisuusriskit • Henkilöstöriskit • Ympäristöriskit • Luonnonkatastrofiriskit • Toimitilariskit

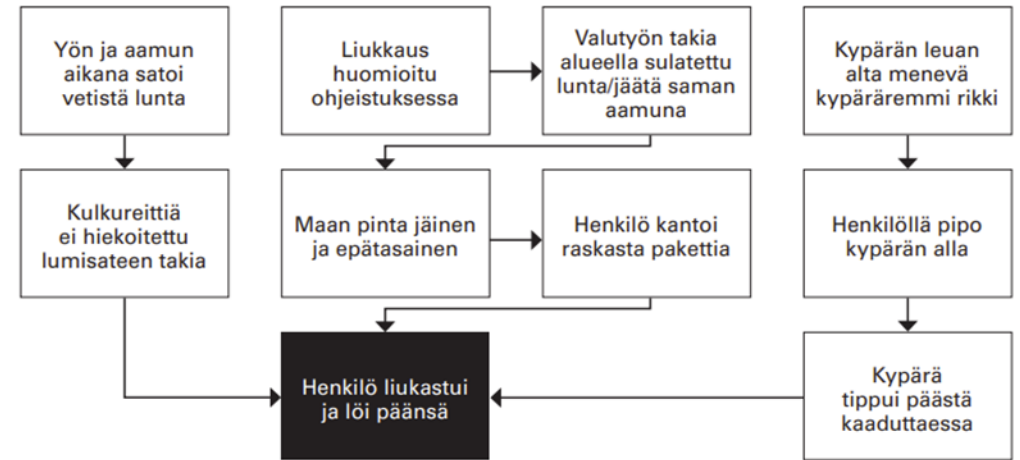

Kriittiset riskit		
1	100€	Puutteellinen dokumentointi
2	90€	Työntekijöiden ikärakenne
3	90€	Heikko suunnittelu
4	85€	Huono työtyytyväisyys
5	60€	Likviditeetin puute

Tavalliset riskit		
6	55€	Puutteellinen laadunvarmistus
7	45€	Manuaalinen varastojärjestelmä
8	30€	Huono asiakaspalaute
9	15€	Ajankohtaisen kouluksen puute
10	10€	Asiakkaiden huono maksuvalmius

1	2	3	4	5	6	7	8
Toiminta-ympäristö	Markkinat	Toimitilat	Koneet	Henkilöstö	Asiakkaat	Järjes-telmät	Yhteistyö-kumppanit
Lain-säädäntö	Rahoitus	Omistus/vuokra	Vanha/uusi	Avain-henkilöt	Sijainti	Tuotanto	Rahoittajat
Viranomais-määräykset	Raaka-aine	Vanha/uusi	Varakoneet	Osaaminen	Lukumäärä	Tieto	Toimittajat
Luvat	Kilpailijat	Sopiva/pieni	Tehokkuus	Ikäänty-minen	Maksukyky	Logistiikka	Alihankkijat
Verotus	Markki-nointi	Sijainti	Investointi-tarve	Jatkuvuus	Ostoehdot	Tuoteke-hitys	
	Kansain-välisty-minen	Investointi-tarve		Motivaatio			

Kriittinen riippuvuus
  Tunnistettu riippuvuus
  Mahdollinen riippuvuus

Välittömät syyt	Välilliset syyt	
1. Turvattomat olosuhteet 2. Jäinen ja epätasainen maan pinta, runsas lumisade		
Perussyyt		
1. Kulkureittiä ei ollu hiekoitettu (hiekoittaminen vaikeaa jatkuvan runsaan lumisateen takia).		
Korjaavat toimenpiteet	Vastuuhenkilö	Aikataulu
Hiekoituksen ja lumitöiden tehostaminen		HETI
Kulkureiteistä sopiminen ja merkitseminen työmaan käyttösuunnitelmaan		Q1
Tutkimateriaalin laatiminen ja tiedottaminen		HETI
Suojaintyöryhmä alkaa tutkia vaihtoehtoisia kypärämalleja		Q2

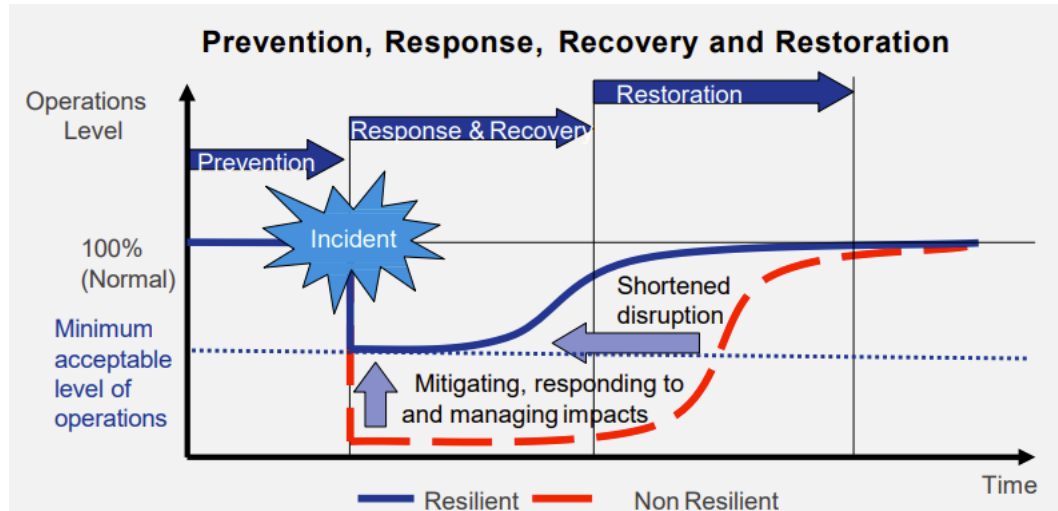

The most important business risks in 2022: global

1 44%		Cyber incidents (e.g. cyber crime, IT failure/outage, data breaches, fines and penalties)	↑ 2021: 40% (3)	6 17%		Climate change¹ (e.g. physical, operational, financial and reputational risks as a result of global warming)	↑ 2021: 13% (9)
2 42%		Business interruption (incl. supply chain disruption)	↓ 2021: 41% (1)	7 17%		Fire, explosion	↔ 2021: 16% (7)
3 25%		Natural catastrophes (e.g. storm, flood, earthquake, wildfire, weather events)	↑ 2021: 17% (6)	8 15%		Market developments (e.g. volatility, intensified competition/new entrants, M&A, market stagnation, market fluctuation)	↓ 2021: 19% (4)
4 22%		Pandemic outbreak (e.g. health and workforce issues, restrictions on movement)	↓ 2021: 40% (2)	9 13%		Shortage of skilled workforce	↑ 2021: 8% (13)
5 19%		Changes in legislation and regulation (e.g. trade wars and tariffs, economic sanctions, protectionism, Brexit, Euro-	↔ 2021:	10 11%		Macroeconomic developments (e.g. monetary policies, austerity programs, commodity price increase,	↓ 2021:

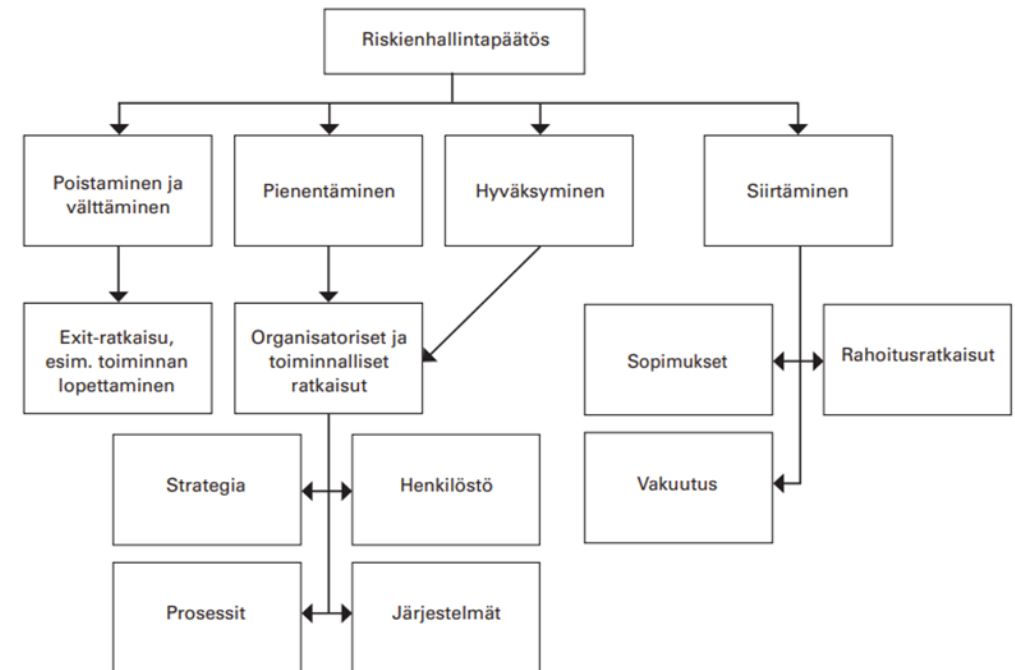
4 TOTEUTA RISKIENHALLINTAKEINOT

- 4.1 Hallitse yrityksen vastuulle otettavia riskejä
- 4.2 Siirrä riskejä sopimuksilla
- 4.3 Siirrä riskejä vakuuttamalla
- 4.4 Varmista toiminnan jatkuvuus
- 4.5 Hallitse IT-riskit
- 4.6 Hallitse tietoturva- ja kyberriskit
- 4.7 Hallitse digitalisaation riskit
- 4.8 Hallitse tietosuojariskit
- 4.9 Hallitse taloudelliset riskit
- 4.10 Hallitse kansainvälisen ympäristön riskit
- 4.11 Yhteenveto

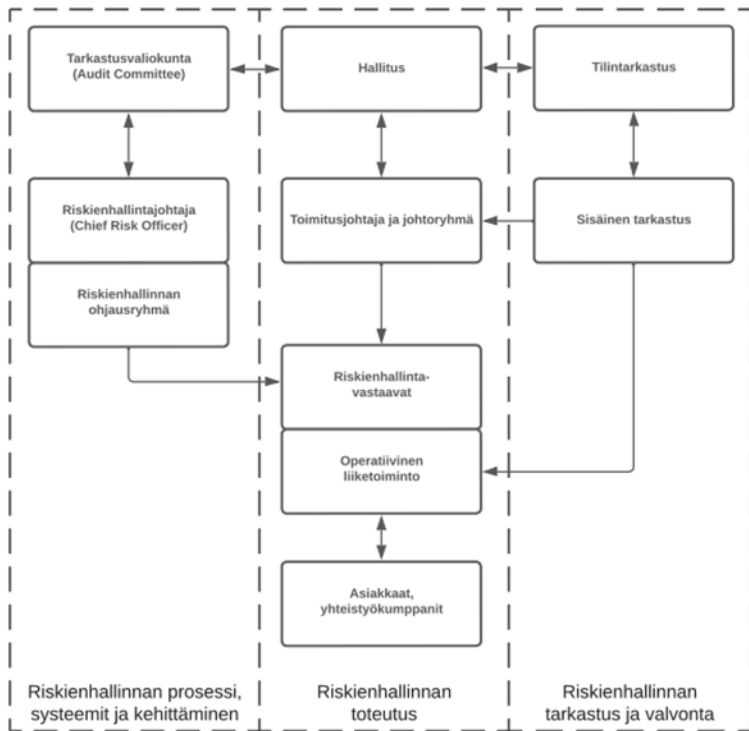
Huomioita

- Riskienhallinta toimenpiteet kirjaamatta ja seuraamatta – operatiivista toimintaa – raportointia ilman välitöntä hyötyä
- Rekisteri läpinäkyvä, helppokäyttöinen ja tarkastettavissa
- Toimintaympäristön muutokset huomioitava
- Riippuvuusriskien hallinta korostunut
- Sopimusten muutokset sovitus- ja määrämudossa
- Jatkuvuussuunnitelmat yrityksen kriittisiä prosesseja uhkaavien muutamien johdon valitsemien riskiskenarioiden varalle
Jatkuvuus-, toipumis-, valmius ja varautumissuunnitelma

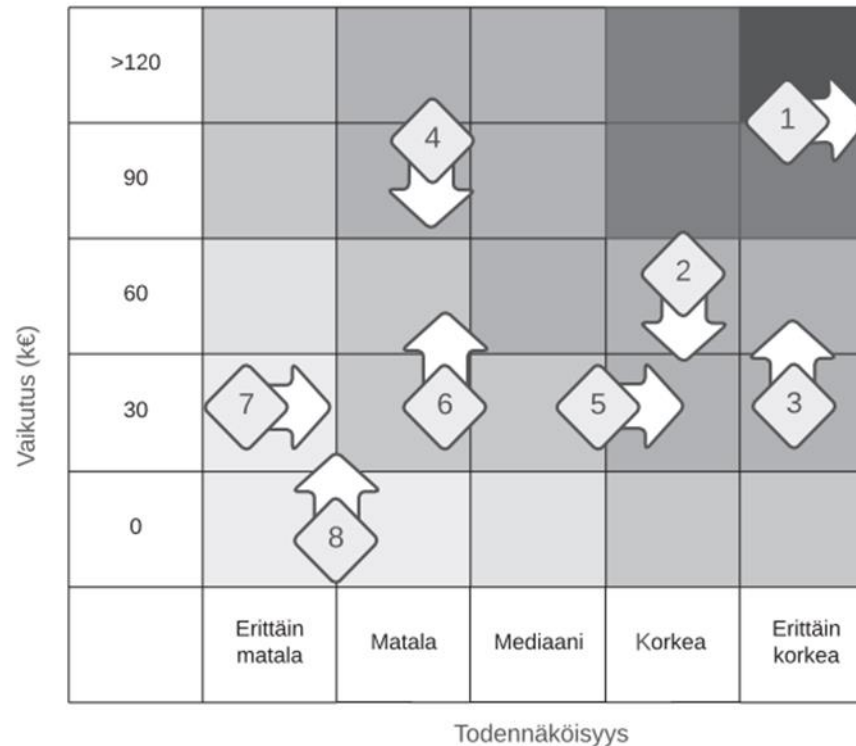
5 RAPORTOI, SEURAA JA KEHITÄ

- 5.1 Vahingoista ja poikkeamista oppiminen
- 5.2 Riskisalkku, skenaariotyök. ja riskinkantok.
- 5.3 Raportoi päätöksentekijöille
- 5.4 Johda strategisia tavoitteitasi
- 5.5 Benchmarkkaa riskienhallinta
- 5.6 Yhteenveto

Huomioita

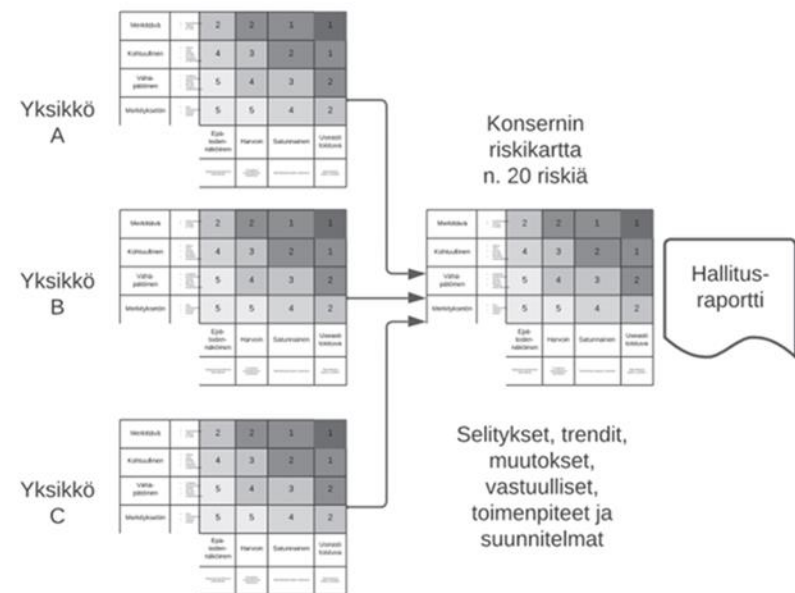
- Oppimisesta systemaattinen prosessi
Koronapandemian opit mm
  - Avainhenkilöiden tunnistaminen
  - Varahenkilöjärjestelyt
  - Resurssivaraukset
- Skenaariotyöskentelyssä vahingoista tapahtumakuvauksiajossa syyt, tapahtumien kulku sekä välilliset ja välittömät seuraukset
- Riskiraportit säännömukaista aikataulua ja rakennetta
- Johdon raporteissa painopiste strategisissa ja finanssiriskeissä
- ESG raportointivelvoite
- Millainen riski-indikaatio edellyttää päätöksiä
- Erilaisia riskienhallinnan toteutustapoja

Merkittävä	- Kuolemantapaus tai pysyvästi työkyvytön henkilö - Vahinko yli 100€ - Vakava ympäristöpäästö, pitkäaikaisia ulkopuolisia vaikutuksia	2	2	1	1
Kohtuullinen	- Vakava vamma, osittain työkyvytön - Vahinko 50-100€ - Merkittävä ympäristöpäästö, lyhytaikaisia ulkopuolisia vaikutuksia	4	3	2	1
Vähäpätöinen	- Yksittäinen henkilövahinko, poissaolo max 1 vko - Vahinko alle 50€ - Vähäinen ympäristöpäästö, viranomaistutkinta	5	4	3	2
Merkityksetön	- Pieni henkilövahinko, sairauspoissaolo yhden päivän - Vähäinen vahinko - Ympäristövalitus, ei vaikutuksia	5	5	4	2
		Epätodennäköinen < 25%, nykyisissä olosuhteissa ei todennäköistä.	Harvoin 25-50%. On tapahtunut samankaltaisissa olosuhteissa.	Satunnainen 50-75%. Todennäköisesti tapahtuu yrityksessä.	Useasti toistuva >75%. On tapahtunut täällä, ja todennäköisesti tapahtuu uudelleen.

TODENNÄKÖISYYS

1 = erittäin vakava riski	Edellyttää välittömiä toimenpiteitä ja seurantaa
2 = vakava riski	Edellyttää välittömiä toimenpiteitä ja seurantaa
3 = kohtuullinen riski	Suosittelaaan toimenpiteitä ja seurantaa
4 = mahdollinen riski	Suosittelaaan seurantaa ja mahdollisia toimenpiteitä
5 = vähäinen riski	Suosittelaaan seurantaa

Käsittely ja kontrolli	Yksikötaso ja business controllerit	Riskikomitea, sisäinen tarkastus ja johtoryhmä	Tarkastusvaliokunta ja hallitus
Raportointitaajuus	Kerran viikossa	Kerran kuukaudessa	Neljännesvuosittain

Kiitos

Allianz